

DOI: 10.18039/ajesi.987522

Improving Intercultural Sensitivity in Turkish Language Course to Migrants Through Tales

Burcu ÇILDIR¹

Date Submitted: 26.08.2021

Date Accepted: 27.04.2022

Type²: Research Article

Abstract

The aim of this study is to examine the process of creating intercultural sensitivity of sixth grade students to migrants via tales. The study is carried out with 24 sixth grade students, consisting of 14 females and 10 males. The study is comprised of two stages. The first stage is the design and implementation of course plans, and second is the presentation of the data with themes obtained from observations, interviews, and documents. Concordantly, by utilization of a tales from Meskhetian Turks in Turkish Language courses, a 6-hour course plan, each of which is 40 minutes, was designed. To study the process of creating intercultural sensitivity by means of tales, observation, document analyses after implementation, and individual *vis-a-vis* semi-structured interviews were used. By construing the themes reached as result of the analyses of the data obtained, study finding are come up with and discussed in the witness of the resources. It is observed that particularly three themes came forward in the process of improving intercultural sensitivity: recognition, resemblance, and empathy. It is noted as result of the analyses conducted that student, when got a favorable acquaintance with a different culture, they recognized and got curious such culture, tried to resemble it with their own, and develop an empathy with it. In conclusion, it is possible to say that ability to improve intercultural sensitivity might be ensured by means of tales in Turkish language courses. Taken together, it can be suggested to include tales which belong different cultures that have migrated to Turkey in the textbooks. The more frequent inclusion of such text in textbooks may support development of student's intercultural sensitivity.

Keywords: intercultural sensitivity, Meskhetian Turks, migration, tale, Turkish language teaching.

Cite: Çıldır, B. (2022). Improving intercultural sensitivity in Turkish language course to migrants through tales. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(2), 417-441. <https://doi.org/10.18039/ajesi.987522>

¹ Asst. Prof, Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Education, Turkish and Social Science Education, Turkey, burcu.cildir@erzincan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4692-9141>

DOI: 10.18039/ajesi.987522

Türkçe Dersinde Masallar Aracılığıyla Göçmenlere İlişkin Kültürlerarası Duyarlılık Geliştirme

Burcu ÇILDIR¹

Gönderim Tarihi: 26.08.2021

Kabul Tarihi: 27.04.2022

Türü²: Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı 6. sınıf düzeyinde masallar aracılığıyla öğrencilerde göçmenlere ilişkin kültürlerarası duyarlılık oluşturulması sürecinin incelenmesidir. Çalışma 6. sınıfa devam eden 14'ü kız, 10'u erkek toplam 24 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma iki adımdan oluşmaktadır. İlk adım ders planlarının tasarlanması ve uygulanması, ikinci adım gözlem, görüşme ve doküman incelemesi yoluyla elde edilen verilerin temalarla ortaya konulmasıdır. Bu bağlamda Türkçe dersinde uygulanmak üzere Ahıska Türklerine ait bir masal metni kullanılarak her biri 40 dakikalık toplam 6 derslik ders planı tasarlanmıştır. Masallar aracılığıyla kültürlerarası duyarlılık oluşturma sürecini incelemek için uygulama sürecinde gözlem, uygulamadan sonra doküman çözümlemesi ve bireysel, yüz yüze ve yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda oluşan temalar yorumlanarak araştırma bulgularına ulaşılmış ve bu bulgular kaynakların tanıklığında tartışılmıştır. Kültürlerarası duyarlılık geliştirme sürecinde özellikle üç temanın öne çıktığı görülmüştür: Fark etme, benzetme ve empati duyma. Yapılan çözümlemelerde öğrencilerin farklı bir kültürle olumlu bir bağlam içerisinde tanıştıklarında bu kültürü fark edip merak ettikleri, kendi kültürleri ile bu kültür arasında ortaklık kurmaya çabaladıkları ve empati kurdukları görülmüştür. Bu bağlamda Türkçe derslerinde masallar aracılığıyla kültürlerarası duyarlılığa ilişkin becerilerin geliştirilebileceği söylenebilir. Araştırma kapsamında ders kitaplarında yer alması için göç ile Türkiye'ye gelmiş farklı topluluklara ait masal metinlerine yer verilmesi önerilebilir. Bu tür metinlerin farklı sınıf düzeylerine seslenecek biçimde ders kitaplarında daha sık yer alması, öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık geliştirmelerini destekleyebilir.

Anahtar kelimeler: Ahıska Türkleri, göç, kültürlerarası duyarlılık, masal, Türkçe öğretimi.

Atıf: Çıldır, B. (2022). Türkçe dersinde masallar aracılığıyla göçmenlere ilişkin kültürlerarası duyarlılık geliştirme. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(2), 417-441. <https://doi.org/10.18039/ajesi.987522>

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkiye, burcu.cildir@erzincan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4692-9141>

Giriş

Dünya üzerinde gerek ülke içi gerekse ülkeler arası göçün yaşandığı bilinmektedir. Bu karmaşık nüfus hareketinin farklı nedenlere dayanabildiği görülmektedir. Yılmaz (2014), bir kısım göçlerin gönüllü olarak daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak için yapıldığını ancak bir kısmının da savaşlar, iç karışıklıklar ya da doğal afetler gibi zorunlu koşullar nedeniyle gerçekleşebildiğini belirtmektedir. Özellikle azınlıkların belirtilen ikinci göç türü olan zorunlu göçle karşı karşıya kalması, Türkiye'nin de içinde bulunduğu coğrafyada çok etkin bir göç çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır (Alım ve diğerleri, 2006, s. 305). Türkiye kendi vatandaşları yurtdışına göçen bir ülkeken artık başka ülkelerden de vatandaşların göç ettiği bir ülke konumuna gelmiş; yaşanan insan hareketliliği Türkiye'yi siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel olarak etkilemiştir (Deniz, 2014). Türkiye'ye dış göç hareketleri ile gelen göçmen nüfusun artışı, birçok kentte çok daha karmaşık bir yapı ortaya çıkarmaktadır (Ünal, 2014). Oluşan bu hareketlilik kimi zaman çeşitli sorunları da ortaya çıkarabilmektedir.

“Uluslararası göç olgusunun evrensel olarak ortaya çıkardığı en zorlu konuların başında farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşamaları, farklılıklarla baş etmeleri ve iletişim engellerini aşma konusu gelmektedir” (Tunç, 2015). Bu durum Redfield ve diğerleri (1936), tarafından ‘kültürel etkileşim’ olarak adlandırılmış ve farklı kültürle sahip birey ya da grupların sürekli ilk elden etkileşime geçmesi ve etkileşime geçen her iki tarafın da kendi özgün kültürünün değişmesi ile sonuçlanan olayları anlatmak için kullanılmıştır. Göçmenler ve ev sahibi toplumun üyeleri bu süreç içerisinde kültüre ilişkin farklı tutumlar geliştirebilmektedir (Rohmann ve diğerleri, 2006). Göç alan toplumların davranış ve kaygılarını sıralayan Tunç (2015), toplumun demografik ve ekonomik çeşitli davranışlarının yanında, göçmenlere büyük oranda kültürel mesafe koymalarının da yer aldığını belirtmektedir. “Bu bir döngüdür ve bu döngünün kırılabilmesi ancak ‘öteki’ni anlamaktan en azından anlayabilmekten geçer” diyen Ünal (2014), çeşitli nedenlerle ülkeye gelen göçmenlere ya da sığınanlara önyargıdan arınmış, anlama ve tanımaya dönük bir ilişki çerçevesinde yaklaşma zorunluluğundan söz eder.

Başarılı bir göç sürecinin yürütülmesinde ev sahibi ülkenin nüfusunun göçmenlere karşı tutumu önemlidir (Deniz, 2014). Kültürel etkileşim sürecinden beklenen, göçmen ve ev sahibi toplumların birbirine karşı kültürel anlayış geliştirmesidir (Perry ve Southwell, 2011). Göç sürecinde karşılıklı uyumun en önemli koşulu kapsayıcı ve kendini dönüştüren bir halk kültürüdür (Bauböck, 2001). Bu noktada kültürlerarası duyarlılığın geliştirilmesi ve toplumda yerleşik biçime geçmesi önem kazanmaktadır.

Problem Durumu

Kültürlerarası duyarlılığın anlaşılması ve eğitim ortamlarının içine yerleştirilebilmesi için alanyazındaki buna dönük birikimin bilinmesi önemlidir. Kültürlerarası duyarlılık bireyin farklı kültürleri bilme, onaylama ve kabul etmeye dönük taşıdığı duyuşsal istek anlamına gelmektedir ve özsaygı, özdenetim, empati, açık görüşlü olma, yargılayıcı olmama ve sosyal rahatlık bileşenlerini içermektedir (Fritz ve diğerleri, 2001). Öğrenciler bir kez kültürel bağlamı öğrendiklerinde ve kendilerine dönük farkındalık geliştirdiklerinde farklı olma durumunu da anlamlandırabilmektedirler (Sedillo Lopez, 2008). Kültürlerarası duyarlılık sahibi bireyler çevresinde yer alan kültürle özdeşim kurabilmekte ve taşıdıkları duyarlılığı beceriye dönüştürebilmektedir.

Kültürlerarası duyarlılığın ne olduğunun bilinmesi kadar uygulamalara dönüştürülerek eğitim ortamına aktarılması da önemlidir. Kültürlerarası duyarlılık tüm öğrenciler için yararlıdır

ve öğretim programına bir 'ekleni' olarak değil, tüm okulun sürece dahil edildiği bir biçimde geliştirilmelidir (Walton ve diğerleri, 2013). Özellikle dil dersleri, dilin kültürle de iç içe olan doğası göz önünde bulundurulduğunda kültürlerarası duyarlılık geliştirmek için önemli bir ortam olabilmektedir. Nitelikli bir dil eğitiminin can damarı nitelikli bir edebiyat eğitimidir (Kavcar, 1999) ve her düzeydeki dil öğretimi için, o dilin ve kültürün değerleri olarak edebiyat metinleri vazgeçilemez bir kaynaktır (Polat, 2006). Edebiyat yapıtları yaratıldığı toplumun kültürel ve toplumsal değerlerini de yansıtır (Sever, 2010) ve kültürel bağlamda edebi ürünlerin ele alınması hem kültüre dönük özümsemeler için hem de metin inceleme becerisini geliştirmesi açısından büyük önem taşımaktadır (König, 2003). "Duyarlı birer insan olabilmeleri için çocukların olayları estetik bir dille anlatan; duyumsama, düşünme ve anlama sorumluluğunu çocuğa bırakan yazınsal nitelikli yapıtlarla buluşturulması gerekir" (Aslan, 2019). Kültürlerarası duyarlılık söz konusu olduğunda kültürel birikim taşıyan yazınsal metinler akla gelmekte ve bu metinlerin başında masallar yer almaktadır.

Masalın, bir halkın kültürel değerlerinin ve derin, geleneksel davranış kalıplarının en zengin kaynaklarından biri olduğu bilinir (Oberfell, 1983). Günay (1992), masallarda yer alan olayları giydiren ve hareketlendiren kültür birikiminin masalları canlı ve her zaman okunur kıldığını dile getirir. Masallar anlatıldığı ve kuşaktan kuşağa aktarıldığı toplum ya da kültürlerin ortam, düşünce ve duyu yönünden farklı özelliklerini taşır (Oğuzkan, 2001). Olayları masal ülkesinde geçen, hayal ürünü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen masallar (Sakaoğlu, 1999), okuruna zengin olanaklar sunar, okul ve ders kapsamında sınırsız çalışma olanaklarını içerir (Dilidüzgün, 2018). Masallar taşımış oldukları içerikle dil öğretimine olanak sağladığı gibi kültürel ürünler olarak hedef dile ilişkin kültürü öğretme ve kültürlerarası becerileri geliştirme işlevlerini de üstlenirler (Talley, 2016). Geçirdiğimiz kültürel evrimin izini sürmemizi sağlayan bu anlatılar hiçbir anlatının olmadığı kadar canlıdır (Rundell, 2021). Masalın yazınsal değeri sanıldığından ötesinde oldukça yüksek ve okurunun yazın eğitime büyük katkı sağlayacak niteliktedir ancak çocuğa verilecek masalın bilinçli seçilmesi olası sakıncaları ortadan kaldırmak için önemlidir (Dilidüzgün, 2018). Çocuklarla paylaşılacak masalların çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olması gerekir.

Alanyazında Ahıska Türklerine ait masallara yer veren çeşitli çalışmalar vardır. Bu çalışmaların bir kısmında masallar derlenerek kitaplaştırılmış, diğer bir kısmında ise bilimsel araştırmalara konu edilmiştir. Derleme çalışmaları bağlamında Önal (2008), tarafından kaleme alınan 'Ahıska Masalları ve Hikâyeleri' ve Ahıskalı (2012), tarafından kaleme alınan 'Ahıska'da Söylenen Hikâye ve Masallar' adlı iki çalışmadan söz edilebilir. Ahıska Türkleri ile ilgili olarak yıllardır alan araştırması yapan ve Ahıska Türklerinin sözlü kültürünü uluslararası boyuta taşıyan Önal (2008), kitabında toplam 8 masal ve 5 halk hikayesine yer vermektedir. Özbekistan'dayken masalları derlemeye başlayan Ahıskalı (2012), ise Azerbeycan'a göç etmek zorunda kalınca derlemelerine ara verir, 1997'de Türkiye'ye döndükten sonra devam eder. Ahıskalı'nın (2012) yazdığı kitapta toplam 33 metin yer almaktadır. Kitap 'hikâye ve masallar' olarak adlandırılrsa da metinlere ilişkin hikâye ya da masal ayırımına gidilmediği görülmektedir.

Ahıska masallarına ilişkin yürütülen çeşitli bilimsel çalışmalar da söz konusudur. Etyemez (2016), yürüttüğü yüksek lisans tezinde Ahıska Türklerine ilişkin kültür öğelerini ortaya koymaktadır. Bu öğeler içerisinde masallar, anlatmaya bağlı türler başlığı altında yer almaktadır. Araştırmada toplam 14 masal metnine yer verilmektedir. Devrisheva (2006), tarafından yürütülen yüksek lisans tezinde Ahıska Türkleri sözlü kültürleri bağlamında ele alınmaktadır. Yürütülen bu çalışmada sözlü kültürden örnekler başlığı altında 5 masal metnine

yer verilmektedir. Ragibova (2008), hazırladığı yüksek lisans tezinde Kırgızistan'da yaşayan Ahıska Türklerinin yaşamlarını halkbilim bağlamında ele almaktadır. Halk anlatmaları başlığı altında masalları; hayvan masalları, asıl halk masalları ve yalanlamalı masallar alt başlıklarıyla derleyerek 17 masal metnine yer vermektedir. Bu tür araştırmalar hem topluluğun kültürüne ilişkin bilgi sunmakta hem de bu kültür birikiminin eğitim ortamlarına aktarılmasına kaynaklık etmektedir. Ancak tüm bu araştırmaların var olan masal metinlerini ortaya koymakla sınırlı olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Alanyazına bakıldığında çalışmanın yürütüldüğü bölge halkının söz konusu göçmen nüfusa ilişkin olumsuz görüşler taşıdığı (Orhan ve Coşkun, 2016), okul içerisinde göçmen öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri kurmakta sorun yaşadığı (Bahar ve Yılmaz, 2018) ve özellikle göçmen çocukların ev sahibi çocuklardan “dışlanmamak, adaletli davranmak, arkadaşlık etmek” gibi beklentilerinin olduğu (Özpolat, 2018) görülmektedir. Ancak bu yaşanan sorunların çözülmesine dönük uygulamalı araştırmaların eksik olduğu dile getirilebilir.

Çalışma, yalnızca sosyoloji, coğrafya ya da sosyal bilgiler bağlamında kültürlerarası iletişimi ele çalışmalardan farklı olarak Türkçe dersinde de yaşanan sorunlara çözümler üretilebileceğini göstermesi bağlamında diğer araştırmalardan farklılaşmaktadır. Aynı zamanda Türkçe dersi kapsamında kültürlerarası duyarlılık geliştirmede hangi adımların izlenebileceğini göstermesi açısından da önemlidir.

Bu doğrultuda araştırmanın amacı; Türkçe dersi 6. sınıf düzeyinde masallar aracılığıyla öğrencilerde göçmenlere ilişkin kültürlerarası duyarlılık oluşturulması sürecinin incelenmesidir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışma, Türkçe öğretiminde masallar aracılığıyla kültürlerarası duyarlılık oluşturma süreçlerinin incelenmesine yönelik bir durum çalışmasıdır. Nitel araştırma desenleri arasında yer alan durum çalışması; araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir durum hakkında çoklu bilgi kaynaklarını (örneğin gözlemler, görüşmeler, görsel-ışitsel materyaller, yazılı belgeler ve raporlar) aracılığıyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi topladığı bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşım olarak tanımlanır (Creswell, 2015). Tek bir durum üzerinden yürütülen araştırma ‘bir tek araçsal durum çalışması’ olarak nitelendirilebilir. Stake (2005), tarafından araçsal, Yin (1984), tarafından ise keşfedici durum çalışması olarak adlandırılan bu durum çalışması deseninde durum ikinci planda kalmaktadır. Subaşı ve Okumuş (2017), bu tür durum çalışmalarında desenin asıl konuyu anlamak için destekleyici bir nitelik taşıdığını belirtmektedir. Bu doğrultuda Türkçe dersinde masallar aracılığıyla yapılandırılan bir uygulamanın kültürlerarası duyarlılık oluşturma süreci açısından sınıfta oluşturduğu durum ele alınıp incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın yürütüldüğü Erzincan İli, yakın zamanda aldığı Ahıska Türkü göçleriyle, yoğun dış göçün yaşandığı kentler arasında yer almaktadır. 2015 ve 2016'da büyük gruplar halinde Erzincan'a yerleştirilen Ahıska Türklerinin 2016'da sayısı 1200'ü aşmıştır ve toplam göçmen sayısının 3000- 3500 civarında olması planlanmaktadır (Orhan ve Coşkun, 2016). Bu doğrultuda Erzincan, göçler sonucu ortaya çıkacak olası durumlarda kültürlerarası duyarlılığın nasıl geliştirilebileceğine ilişkin uygun bir araştırma ortamı taşımaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yoluna gidilmiştir. 6. sınıf düzeyinde yürütülmek istenen araştırma için en önemli diğer koşul Ahıska Türklerine karşı katılımcıların olumlu ya da olumsuz bir bilgi, anlayış ya da davranış taşımaması olarak belirlenmiştir. Araştırma; ev sahibi konumunda bulunan çocukların olumlu ya da olumsuz herhangi bir yargı sahibi olmadan önce yaşanacak olası göçlere nasıl uyum sağlayabilecekleri konusuna odaklandığı için katılımcıların seçiminde böyle bir özellik aranmıştır. Bu doğrultuda öncelikle Erzincan İli merkezinde bulunan, Ahıska Türklerinin az yaşadığı bir mahalle belirlenmiş ardından burada yer alan ortaokul yönetimi ile ön görüşme yapılmış ve okula kayıtlı herhangi bir Ahıska göçmeni öğrenci bulunmadığı doğrulanmıştır. Elde edilen ön bilgilerin ardından 6. sınıf düzeyinde öğrenim gören toplam 24 öğrenci ailelerinin ve kendilerinin izinleri alınarak araştırmaya dahil edilmiştir. Yaşları 11-14 arasında değişen katılımcıların 14'ü kız, 10'u erkektir. Araştırmada yer alan öğrenciler eğitim öğretim yılının başından beri aynı okulda öğrenim görmektedirler. İlgili sınıfta Türkçe derslerini yürüten öğretmen 30 yaşındadır ve farklı okullarda öğretmenlik yapmakla birlikte 7 yıllık deneyimi vardır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacı ve deseni bağlamında öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık geliştirmelerine ilişkin verilerin toplanmasında gözlem, döküman analizi ve görüşme kullanılmıştır. "Durum çalışması neden ve nasıl sorularına yanıt ararken durumun bir başka ifadeyle örnek olayın gerçekleştiği bağlamda bulunabilecek farklı veri kaynaklarına başvurmak kaçınılmazdır. Bunun nedeni tek bir veri kaynağının tek başına yeterli olmayacağı düşüncesidir" (Saban ve Ersoy, 2017). Veriler elde edilirken farklı yöntemler kullanılması nitel araştırmaları güçlendirmektedir.

Uygulama gerçekleştirilmeden önce öğrencilere ilişkin yaş, cinsiyet vb. kişisel bilgilerin belirlenebilmesi için 'Öğrenci Bilgi Formu' kullanılmıştır. Bilgi formunda kişisel bilgilerin yanı sıra yürütülecek çalışmaya ilişkin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini belirlemek üzere "Daha önce Ahıska Türklerini duydunuz mu? Eğer duyduysanız neler duyduğunuzu yazar mısınız?" sorularına da yer verilmiştir. Verilerin toplanması sürecinde ise öncelikli kullanılan yöntem gözlemdir. Tasarlanan ders planlarının sınıfta uygulanma sürecinde (6 ders saati) araştırmacı sınıfta gözlem yapmış ve gözlem notları tutmuştur. Gözlemlerde öncelikle bir şablon oluşturmaksızın kültürlerarası duyarlılıkla ilişkilendirilebilecek her durum not alınmıştır. Daha sonra notlar bir araya getirilip düzenlenmiştir. Diğer bir veri toplama yöntemi ise döküman analizidir. Ders planları kapsamında yürütülen etkinliklerde çocukların yazmış oldukları yazılar; 6 derslik uygulama sürecinin çocuklara nasıl yansıdığını keşfetmek için incelenmiştir.

Uygulamanın ardından ise öğrencilerin süreci nasıl anlamlandırdıklarını daha derinlemesine anlayabilmek için öğrencilerle bireysel, yüz yüze ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir ve toplam yedi sorudan oluşmaktadır. Yapılan alanyazın taramasıyla bir soru

havuzu oluşturulmuş ve araştırmının amacına uygun sorular bu havuzdan seçilerek form hazırlanmıştır. Sorular hazırlandıktan sonra uzman görüşü alınmış, pilot bir uygulama gerçekleştirilmiş ve soruların anlaşılabilirliği gözden geçirilerek görüşme formuna son biçimi verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri 2019 Kasım ayında toplanmıştır. Kasım ayının ilk haftası uygulamalar yürütülmüş ve gözlem yapılmış, ikinci haftasında ise görüşmeler gerçekleştirilmiştir. “Hem dilsel hem de düşünsel becerilerin kazandırılmasını hedefleyen dil ve edebiyat öğretiminde ders planı hazırlanırken öncelikle amaca uygun bir metnin seçilmesi büyük önem taşımaktadır” (Aslan, 2010). Bu bağlamda ‘Eğri Nenenin Doğru Direği’ (Ahıskalı, 2012) masalı 6. sınıf düzeyine uygun olarak tasarlanan ders planı için dilsel metin olarak belirlenmiştir. Bu metnin seçiminde masal metinlerinin doğası göz önünde bulundurularak çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca masal metninin uzunluğu da sınıfta etkinlik yürütmeye uygun olup olmaması yönünden göz önünde bulundurulmuştur. Metin uzunluğu konusunda MEB 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinler ölçüt alınmıştır. Ders planının genel tasarımı Türkçe öğretimine ilişkin temel kaynaklardan (Sever, 2010; Sever, 2004; Sever ve diğerleri, 2006) hareketle Türkçe dersinin yapısına uygun olarak oluşturulmuştur. Giriş, geliştirme ve sonuç bölümlerinden oluşan ders planı 6 ders saatini kapsamaktadır (Ek.1). 2 ders saati arka arkaya olacak biçimde 80 dakikalık toplam 3 oturum olarak tasarlanmıştır. Ders planı içerisinde Türkçe öğretim programına uygun olarak dört temel dil becerisini kapsayacak etkinlikler yerleştirilmiştir. Bu etkinlikler aynı zamanda kültürlerarası duyarlılığı geliştirmeye dönük becerileri kazandırmak için de araç olarak kullanılmıştır. Kültürlerarası iletişim göz önünde bulundurularak tasarlanan etkinliklerin öğrencilerin kendi öğrenim süreçlerine etkin olarak katılmalarını sağladığını dile getiren (Gay, 2014), bu katılımın açık fikirli, önyargısız davranışlar ve sosyal rahatlık gibi olumlu katkılarının olduğu ifade eder. Tasarlanan ders planlarında öğrencilerin etkin katılımı göz önünde bulundurulmuştur.

Genel tema ‘ev’ olarak seçilmiş ve bu tema üzerinden göç anahtar sözcüğünden hareketle kültürlerarası çeşitlilik ele alınmıştır. Kültürlerarası duyarlılık geliştirmeye dönük etkinliklerin çerçevesi Endacott ve Bowles (2013)’un evrensel kültürü keşfetmeye dönük geliştirdikleri ders planı adımlarından uyarlanmıştır: a) kültürü ve kültürel ortaklıkları tanıtmak ve tanımlamak, b) kültürlerarası değerleri keşfetmek ve c) duyarlılık geliştirmek. İlk aşama ‘bilgi’, ikinci aşama ‘süreç’ ve üçüncü aşama ise Endacott ve Bowles (2013), tarafından ‘ürün’ olarak adlandırılmıştır. Bu kapsamda Tablo 1’de de görüldüğü gibi dersin ilk 80 dakikalık oturumu kültürü ve kültürel ortaklıkları tanıtmak ve tanımlamak (bilgi), ikinci 80 dakikalık oturumu kültürlerarası değerleri keşfetmek (süreç) ve üçüncü 80 dakikalık oturumu duyarlılık geliştirmek (ürün) amacıyla tasarlanmıştır.

Tablo 1*Ders Planlarının Uygulama Basamakları ve Sınıf İçi Etkinlikler*

Ders Planlarının Uygulanması	Sınıf İçi Etkinlikler
1. Basamak: 2 Ders Saati (80 Dakika)	1. 'Evim Evim Güzel Evim' adlı animasyon izletildi ve soru- yanıt etkinliği gerçekleştirildi. 2. Ahıska Türklerinden söz edildi. 3. Masalın içeriğine ilişkin tahmin çalışması yapıldı. 4. Derste daha önce okunan masallar anımsatıldı. 5. Masal metni okundu. 6. Metne ilişkin inceleme soruları yanıtladı. 7. Masal öğrenip sınıfta bu masalı anlatma ödevi verildi.
2. Basamak: 2 Ders Saati (80 Dakika)	1. Öğrencilere öğrendikleri masallar anlatıldı. 2. Anlatılan ve okunan masalların benzerlik ve farklılıkları tartışıldı. 3. Ahıska Türklerine ait fotoğraflar üzerine konuşuldu.
3. Basamak: 2 Ders Saati (80 Dakika)	1. Masalda yer alan kütük üzerinden karikatür hazırlama çalışması yapıldı. 2. Ahıska Türklerinin evlerine mektup yazma çalışması yapıldı. 3. Göç ile ilgili çocuk kitabı önerildi.

Ders planları tasarlanırken bütünleştirilmiş bir öğretme öğrenme yaklaşımı göz önünde bulundurulmuştur. Tasarlanan ders planları için uzman görüşü alınarak uygulamalara son biçimi verilmiştir. Tamamlanan uygulama taslakları öğretmen ile paylaşılmış ve sürece ilişkin bilgilendirilmiştir.

Uygulamaya başlamadan önce gerekli açıklamalar yapılarak öğrencilerden ve velilerden aydınlatılmış onam formu ile gerekli izinler alınmıştır. Ayrıca hem ailelerine hem de öğrencilere araştırma süresince diledikleri zaman araştırmadan ayrılacaklarına ilişkin bilgilendirme yapılmıştır. Ders planları 2019 Kasım ayının ilk haftasında Türkçe derslerinde (toplam 6 ders) uygulanmış ve uygulama sürecinde araştırmacı sınıfta gözlem yapmıştır. Gözlemler süresince kültürlerarası duyarlılıkla ilişkilendirilebilecek her durum ayrıntılı olarak not alınmıştır. Her 2 derslik gözlemin ardından gözlem notları düzenlenerek dosyalanmıştır. Uygulamalar tamamlandıktan sonra ise yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış ve görüşmeler tamamlandıktan sonra yazıya aktarılmıştır. Öğrencilerin yürütmüş olduğu yazma çalışmaları da katılarak her öğrenci için bireysel olarak görüşme ve yazma çalışmaları dosyalanmış, gözlem notları ise öğrencilere verilen kodlar doğrultusunda kodlansa da tüm sınıf için ortak olarak tutulmuştur. Araştırma tamamlandıktan sonra tüm bu veriler bir araya getirilerek incelenen durumun tümüne ilişkin yargılara varılmaya çalışılmıştır.

Veri Analizi

Araştırma verileri gözlem notları, yazma çalışmaları ve görüşmeler olmak üzere üç biçimde toplanmıştır. Öncelikle veriler bir araya getirilerek toplu bir okuma gerçekleştirilmiştir. Ardından tüm veriler bir arada ele alınarak tematik analiz ile çözümlenmiştir. Tematik analiz "verilerin tekrar tekrar okunması, verilerin özünün kodlanması ve kategorileştirilmesi ve tematik başlıklar altında yeniden düzenlenmesi" olarak tanımlanmaktadır (Barkhuizen ve diğerleri, 2014). Verilerin tematik olarak okunması anlamına gelen bu analiz biçimine uygun olarak kültürlerarası duyarlılık odağında kodlamalar yapılmıştır. Kodlardan kategorilere

kategorilerden de temalara ulaşılarak elde edilen temalar yorumlanarak araştırma bulgularına ulaşılmıştır.

Gözlem notları, yazma çalışmaları ve görüşmeler bir araya getirildiğinde öğrencilerin dile getirdiği ifadelerin kültürlerarası duyarlılık odağında üç tema altında ortaklaştığı ve tekrar ettiği görülmüştür. Bu ortak temalar açıklanırken öğretmen ve öğrencilerin doğrudan ifadelerine yer verilmiş ve alanyazından hareketle çeşitli kaynaklarla açıklanarak değerlendirilmiştir. Doğrudan ifadeler aktarılırken eğik yazı ile yazılmış ve sonuna hangi öğrenci olduğu verilen kod ve cinsiyet kısaltması ile verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada nitel araştırmaların doğasına uygun olarak durum çalışmalarında geçerliğin ortaya konulmasında kullanılan yapısal geçerlik göz önünde bulundurulmuştur. Saban ve Ersoy (2017), yapısal geçerliğin sağlanması için kullanılabilir çeşitleme türleri arasında veri kaynağı çeşitlenmesinden söz eder. Bu doğrultuda gözlem, görüşme ve yazma çalışmaları gibi farklı veri kaynakları kullanılarak yapısal geçerliğin sağlanması için gereken çeşitlilik oluşturulmuştur.

Verilerin kodlanması sırasında kodlardan temalara doğru yürütülen tematik çözümleme aşamaları 2 alan uzmanı tarafından gözden geçirilmiş, alan uzmanlarının yapılan kodlamalarda ortaklaştığı görülmüş ve yürütülen çözümlerlerin güvenirliliği sağlanmıştır. Ayrıca yine nitel araştırmalara uygun olarak verilerin entelektüel genellenebilirliğini artırabilmek için uygulanan ders planlarına araştırmanın içerisinde ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Etik Konular

Araştırmanın verileri 2019 Kasım ayında toplanmıştır. 2020 yılından önceki makale çalışmalarında etik kurul izni alma zorunluluğu olmadığı için bu araştırmada etik kurul izni bulunmamaktadır. Çalışma titizlikle ve etik kurallara uygun olarak yürütülmüştür ancak yılı nedeniyle bu durum yazılı bir kurul iznine dönüştürülmemiştir. Araştırmayı etik bir biçimde yürütebilmek için öncelikle okul yönetimi, ardından araştırmada yer alması olası öğretmen araştırma ile ilgili ayrıntılı olarak bilgilendirilmiştir. Araştırmanın uygun bulunmasının ardından çalışmaya katılacak çocukların ebeveynleri ve kendileri süreç hakkında bilgilendirilmiş ve araştırmada yer almak isteyen ebeveynlerden çocukların çalışmaya katılımını kabul ettiklerine dair yazılı onayları alınmıştır.

Bulgular

Elde edilen verilerle yürütülen çözümlerler sonucunda öğrencilerin ders sürecinde iletişim kurdukları kültürü 'onaylama ve kabul etmeye dönük taşıdığı duyuşsal istek' üç ana temada altında toplandığı görülmüştür: Kültürlerarası duyarlılık geliştirmede ilk adım olarak fark etmek, bir bağ kurma biçimi olarak ortaklıkları keşfetmek ve empati kurmak.

Kültürlerarası Duyarlılık Geliştirmede İlk Adım: Fark Etmek

Tasarlanan etkinliklerin uygulanması sürecinde öğrencilerin ilk tepkilerinin şaşkınlık ve merak olduğu görülmektedir. Daha önce hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmadıkları bir kültürü ilk kez derste fark eden öğrenciler; Ahıska Türkleriyle ilgili edindikleri ilk izlenimle birlikte öğretmene birçok soru yöneltmeye başlamışlardır:

“Öğretmenim Ahıska Türkü derken bizim gibi Türk mü yani?” (Ö18, E)

“Evet dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan ve şimdi bir kısmı şehrimize göçmüş olan Türk topluluklarından biri.” Öğretmen

“Ama aynı bizim gibiler?” (Ö18, E)

Öğrencilerin sordukları diğer sorular arasında Ahıska Türklerinin kendilerine benzeyip benzemediği, neden bir kısmının farklı coğrafyada yaşıyor olduğu, Türkiye’ye nasıl geldikleri gibi çeşitli sorular bulunmaktadır. Öğrencilerde oluşan bu merak duygusu odağında masallar üzerinden tasarlanan etkinliklerin özellikle öğrenciyi farklı kültürlerle tanıştırma işlevini yerine getirdiği görülmektedir. Hitit masalları üzerinden tasarladığı dersi uygulayan Ülker (2015, s. 43), benzer bir temaya ulaşmış ve masaldan sonra öğrencilerinin Hititler konusuna karşı meraklarının oluştuğunu ve daha ayrıntılı bilgi sahibi olmak istediklerini görmüştür. Farklı bir kültürle ilk tanışma ve bu tanışmanın ardından oluşan fark etme durumunun iyi yönlendirilmesi kültürlerarası iletişimde olumlu sonuçlar elde edebilmek için önemlidir. Öğrencilerin farklı konularda daha ayrıntılı tanıma isteklerini dile getirmeleri sürecinin olumlu yansımalarından biridir:

“Yaşam şekilleri, yemek tarzları, giyimlerini ve hayatlarını sorarım tanışsam.” (Ö5, E)

“Nasıl birileri onu daha çok öğrenmek isterim.” (Ö3, E).

Kültürel çeşitlilik olgusunun bireyler tarafından anlaşılması toplumsal yapıların içerisinde ayrıştırıcı değil bütünleştirici bir harç olarak görülmesinde eğitim önemli bir işleve sahiptir (Nayır, 2020, s. 1). Öğrencinin okulda karşılaştığı bütünleştirici uygulamalar kültürlerarası davranışlarda olumlu yaklaşımları pekiştirmektedir. Derste yürütülen uygulamalar tamamlandıktan sonra gerçekleştirilen görüşmelerde öğrencilerin Ahıska Türklerine dönük olumlu bir bakış açısı geliştirdikleri görülmektedir. “Bence burada mutlulardır çünkü birisi onlara bir yuva açıyor, insan mutlu hisseder. Yalnız hissetmezler kendilerini. En başta burada yaşadıkları için bence yalnız hissetmiyorlardır çünkü biz varız. Masallarımız bile yakın.” (Ö7, K).

Ahıska Türklerini sınıf ortamında herhangi bir önyargıyla karşı karşıya kalmadan olumlu bir çerçeve içinde fark eden ve tanıyan öğrenciler Ahıska Türklerinin sorun yaşamadıklarını, yalnız hissetmediklerini, ihtiyaçlarının karşılandığını ve mutlu hissettiklerini düşünmektedirler. Göç sürecinde yaşanan uyum sorunlarının yalnızca göçmen öğrencilerin yeni kültüre uyumunda değil orada yaşayan toplumun yeni gelen azınlık kültüre yönelik sosyal kabulünden de yaşandığı görülmektedir (Nayır, 2020). Bu sosyal kabulün göçmen kültürle ilk tanışma anından başlayarak yapılandığı düşünüldüğünde öğrencilerin okul sorumluluğunda, duyarlı ve bilinçli tasarlanmış bir eğitim öğretim içerisinde öğrencileri farklı kültürlerle tanıştırmalarının ne kadar önemli olduğu da anlaşılmaktadır.

Bir Bağ Kurma Biçimi Olarak Ortaklıkları Keşfetmek

Kültürel içerikle iletişim kurmanın farklı bir biçimi de benzerlik ve farklılıklar üzerinden kültürlerarası kurulan bağlardır. Öğrencilerin sınıflarına taşınan bu farklı kültürle bir ortaklık kurma çabasına giriştikleri görülmüştür. Gerek masal metninin incelenmesi gerekse etkinliklerin yürütülmesi sürecinde Ahıska Türkleri ile kendi kültürleri arasındaki benzerliklere vurgu yapmışlardır. En çok öne çıkan ortaklık vurgusu masal metni üzerinedir. Bu vurgu kimi zaman iletiler üzerinden yapılmıştır. “Masaldaki doğruluk ve hak yememek konusunu benzettim. Bizim kültürümüzle benziyor.” (Ö5, E).

Masal metninin iletişi üzerinden yola çıkan öğrencinin metinde yer alan değerler ile kendi kültürü arasında ortaklık kurduğu görülmektedir. Dilidüzgün, (2018), “masalların çocuğun değerler sistemindeki bakış açısının, masalın benzer özellikleriyle örtüştüğünü ve masalarda yer alan olayların, gerçek yaşamın zor ve karmaşık yanlarının basitleştirilmiş bir modeli olduğunu” dile getirmektedir. Bu bakımdan öğrencilerin masallar üzerinden kültürel değerleri kolaylıkla anlamlandırabildiği görülmektedir. Bazı öğrenciler ise masal metni üzerinden türsel bir benzerlik kurmuştur, “Masalda bir nine direğe kendi ağırlığı kadar altın istiyordu. Kocasının hatırası olmasına rağmen para için vermesi kötü bir şey ama sonra pişman oluyor. Türk masallarına benziyordu. Masalı sevdim. Bizimkisine benziyor.” (Ö12, E).

“Genellikle iyi ve kötü çatışması üzerine kurulan, iyinin kötüye galip gelişini anlatan ve geçmişte, çocukların temel değerleri kazanmasında en önemli araçlardan birisi olarak görülen, eğlendirirken ve hoş vakit geçirirken temel bazı iletileri de vermeyi amaçlayan masalların” (Şimşek ve Yakar, 2014) kültürlerarası eğitimde iletileri bağlamında öğrencilere karşılaştırma yapma olanağı tanıdığı görülmektedir. Somut kültür öğeleri üzerinden de öğrencilerin sıklıkla benzerliklere vurgu yaptıkları görülmüştür:

“Onlarla ilgili gelenek göreneklerin bizimkilere benzer olduğunu öğrendim. Kıyafetler benziyor. Burada sorun yaşamıyorlardır çünkü aynı olduklarını düşünüyorum kültürlerimizin.” (Ö1, K)

“Halkın kıyafetlerini benzettim.” (Ö7, K)

“Masalı sevdim. Onlarla ilgili gelenek göreneklerin bizimkilere benzer olduğunu öğrendim.” (Ö2, K)

Yargılamadan ve eleştirmeden benzerlik ve farklılıklar üzerinde durmak kültürlerarası duyarlılık geliştirmede önemli bir adımdır. Çocuklar insanların benzerlik ve farklılıklarının, onları kutuplaştırdığını değil, bütünleştirdiğini öğrendiklerinde ilk bakışta ‘farklı’ ve muhtemelen endişe verici görünen insanlarla bir araya geldiklerinde daha rahat olacakları dile getirilmektedir (Ramsey, 2018). Masalların bu bağlamda sunduğu iletiler ile öğrencilere hem kendi kültürünü tanıma hem de başka kültürlerle ortaklık kurma açısından çeşitli olanaklar sunduğu görülmüştür.

Empati Kurmak: “Alıştığın evden ayrılmak zor olmalı!”

Duyarlılık geliştirmede en önemli alt boyutlardan biri empati kurmadır. Empati kurabilmek kültürlerarası duyarlılığın en önemli göstergesidir. Öğrencilerin ders planının genel teması olarak belirlenen “ev” temasından etkilendikleri görülmüştür. Göç etmeyle ilişkilendirerek; evden ayrılma, evini bırakıp gitmek zorunda kalma, evini özleme gibi duygulara empati kurdukları söylenebilir. Bu empati kimi zaman masal metninde yer alan evinden ayrılan

kütük üzerinden dile getirilmiştir, “Yalnız kaldığını biliyorum ve yalnızlığın nasıl bir şey olduğunu da biliyorum... alıştığın evden ayrılmak çok zor bir şey.” (Ö17, K).

Kimi zaman da öğrencilerin bütün ders planı üzerinden kurdukları duygusal bağı ifade etmişlerdir: “Ahıska Türklerinin göç etmek zorunda kaldıklarını anladım. Üzuldüm çünkü zorlanmışlar gitmek için göç etmek için.” (Ö3, E).

Ramsey (2018, s. 12), farklı kültürlerle karşılaşan çocukların kendi duygularını tanımayı ve yönetmeyi öğrenirken, başkalarını anlama ve onlarla empati kurma, toplumsal ve doğal dünyalarındaki tüm varlıklara özenli olma yetilerinin de geliştiğini ifade etmektedir. Tasarlanan dersler; girişten masal metnini çözümlemeye, konuşma etkinliğinden yazma etkinliğine kadar öğrencilerin Ahıska Türklerinin kültürü ve geçmişten günümüze yaşadıklarına tanıklık etmelerini sağlayacak olanakları barındırmaktadır. Öğrencilerin bu olanlar tanındığında hem kendi duygularını anladıkları hem de tanımaya başladıkları insanların duygularına empati geliştirebilecekleri görülmüştür:

“Bir insanın yaşadığı yerden ayrılması tabii kötü bir şey. Türk olarak bizim onlara yardımlaşmamız da güzel bir şey. Belki alışamadıkları için sorun yaşıyor olabilirler. İnsanın tabii de bir yerden uzaklaşması kötü. Onlara hayatına devam etmesi gerektiği, eskiyi unutmaması gerektiği yeni bir başlangıç yapması gerektiğini söylemek istiyorum.” (Ö8, K)

“Bir de baya bir kişi kaybetmişler, acılarını onlarla paylaşmak isterim.” (Ö6, K)

“Ben biraz bile olsa ne hissettiğinizi anladım.” (Ö9, E)

Kültürel farklılıkları gözeten kaynak ve uygulamaların kullanılmasının öğrencilerin farklı kültürleri tanıması ve bu kültürle iletişime geçilmesini sağladığını dile getiren Gay (2014), sırf bu deneyim bile korkuların, önyargıların yok olmasına ya da azalması sağladığını belirtir. “Kültürlerarası duyarlılık aşamasında birey kültürlerarası etkileşimden önce, etkileşim sırasında ve etkileşimden sonra olumlu duygusal yanıtlar planlamayı ve alabilmeyi öğrenir” (Kartarı, 2006). Öğrencilerin empati kurmanın yanında Ahıska Türklerinin duygularını paylaşma isteklerini de belirtmeleri olumlu duygusal yanıtlar oluşturabildiklerini göstermiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Durum çalışması olarak yürütülen araştırma, masallar ile hazırlanmış ders planları aracılığıyla Türkçe derslerinde kültürlerarası duyarlılıkla ilgili oluşabilecek becerileri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular öğrencilerin fark etme, ortaklık kurma ve empati duyma alt becerileriyle birlikte kültürlerarası duyarlılıklarının gelişiminde masalların rol oynayabileceğini ortaya koymuştur. Araştırma Erzincan İli, Ahıska Türklerine ait masallar ve 6. sınıf düzeyi ile sınırlıdır. Ayrıca araştırmanın sınırlılıkları arasında çalışma grubunun Ahıska Türklerinin kültürünü yakından tanımayan öğrencilerden oluşması da yer almaktadır.

Orhan ve Coşkun (2016), yerel halkın yaşanan göçlerle ilgili en büyük endişesinin, aradaki önemli kültürel farklılıklar olduğunu belirtmektedirler. Yine Bahar ve Yılmaz (2018), yürüttükleri araştırmada göçmen çocuklar ile ev sahibi çocuklar arasında arkadaşlık ilişkileri açısından sorunlar olduğunu dile getirmektedir. Bu açıdan yaklaşıldığında çalışmadan elde edilen bulgular dikkat çekicidir. Masallar üzerine bu araştırma ile örtüşen bulgulara erişen çalışmalar söz konusu olsa da (Çelik, 2009; Ülker, 2015) yürütülen uygulamaların ayrıntılı olarak ortaya konması ve bu doğrultuda elde edilen temaların Türkçe dersi kapsamında ele alınması araştırmanın özgün yanlarını oluşturmaktadır. Masalların toplumsal değerleri

kuşaktan kuşağa aktardığı (Dilidüzgün, 2018; Çetinkaya, 2007); öğretmenlerin hazırladığı ders planlarının (Huang, 2002; Moore, 2006), dil öğretim materyallerinin (Durmuş, 2019), farklı edebi türlerden örneklerin (Gay, 2014), ve düzeye uygun etkinliklerin (Kolaç, 2009), kültürlerarası değerlere saygılı bir sınıf ortamının geliştirilmesinde önemli rol oynadığı bilinmektedir. Bu değişkenleri bütüncül biçimde ele alıp uygulamaya dönüştüren araştırma; elde ettiği bulgular bakımından Türkçe derslerinin, göçmenlere ilişkin olumsuz algılar nedeniyle ortaya çıkabilecek sorunların çözümünde rol oynayabileceğini göstermiştir.

Ders kitapları ve öğretmenlerin bu kitaplardan hareketle nasıl uygulamalar sınıfa taşıdıkları kültürlerarası değerleri anlamaya dönük süreçte büyük önem taşımaktadır. Türkçe ders kitapları üzerine yürütülen bir araştırmada göçe dair kavramların hem metinlerde yeteri kadar yer almadığı hem de var olan kavramların çoğunlukla olumsuz çağrışımlar taşıdığı, öğrencilerin zihninde göçe dair unsurların negatif algılarla bütünleşmesine sebep olabileceği ortaya konmuştur (Esendemir ve Ertaş, 2018). Ayrıca Küçük (2011), ders kitaplarının farklı kültürlerle yer vermesini gerektiğini belirterek Türkçe ders kitaplarının kültürlerarası öğrenme açısından yetersiz olduğunu ifade etmektedir. Araştırmada uygun uygulamalar ve metinler derse taşındığında öğrencilerde olumlu alt becerilerin gelişmesi ilgili araştırmaları desteklemektedir. Ancak yalnızca uygulamaların nitelikli olması yeterli değildir. Aynı zamanda bu uygulamaların uzun süreli ve geniş bir plan ile eğitim ortamlarına taşınması gerekmektedir. Walton ve diğerleri (2013)'a göre okullarda kültürlerarası duyarlılığın geliştirilmesi ile ilgili uygulamalar kısa sürede olumlu sonuçlar sağlasa da tam anlamıyla tutum ve davranışa dönüşebilmesi için uzun süreli uygulamalara gereksinim vardır. Sunulan öğrenme deneyimiyle öğrenciler, kendi kültürleriyle öğrendiklerini karşılaştırmalar yapma olanağı bulsa da kültürel değerlerin çok daha karmaşık olduğunu anlamak gerekir (Endacott ve Bowles, 2013). Bu açıdan bakıldığında yürütülen dersler öğrencilerde çeşitli becerileri geliştirip onları kültürlerarası duyarlı bireyler olmaya yaklaştırsa da kalıcı olabilmesi için diğer tüm derslerle bir bütün olarak pekiştirilmesi gerektiği de unutulmamalıdır.

Bireylerin kültürel çeşitliliğe duyarlılık kazanması için eğitim sistemlerinin böyle bir amacı taşıyor olması girdi ve süreçlerinin bu anlayışla yapılandırılması gerekmektedir (Nayır, 2020). Ancak Türkçe ders kitaplarının kültürel ve evrensel değerleri içinde barındırarak zengin bir kaynak niteliği taşıyan böyle bir türden yeterince yararlanmadığı görülmektedir (Kaya Korkmaz, 2014). Araştırma kapsamında ders kitaplarında yer alması için göç ile Türkiye'ye gelmiş farklı topluluklara ait masal metinlerine yer verilmesi önerilebilir. Bu tür metinlerin farklı sınıf düzeylerine seslenecek biçimde ders kitaplarında daha sık yer alması, öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık geliştirmelerini destekleyebilir. Son zamanlarda yoğun göç alan Türkiye'de kültürlerarası duyarlılığın sınıf ortamına taşınarak geliştirilmesi kültürlerarası bağlamda yaşanabilecek olası sorunlara da kültürleri tanıma ve anlama noktasında bir çözüm sunabilir. Ayrıca, Türkçe öğretmenlerinin farklı uyaranlarla destekleyerek masal metinlerini daha sık sınıfa taşımaları gerektiği ifade edilebilir. Araştırmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurulduğunda masalların kültürlerarası anlayış geliştirme etkisinden yararlanmak için farklı göçmen topluluklara ait masallarla ve sınıf düzeyleriyle yeni araştırmalar yürütülmesi önerilebilir. Araştırmanın diğer bir sınırlılığı da geliştirilen kültürlerarası anlayışın kalıcılığına dönük bir devam çalışması yürütülmemiş olmasıdır. Kültürlerarası anlayışın öğrenciler tarafından ne kadar içselleştirilip sürdürüldüğüne dair de çeşitli çalışmalar yürütülebilir.

Çatışma Beyanı

Araştırmanın ortaya çıkmasında yazar ile diğer kişi ve/veya taraflarla ve kurumlarla herhangi bir çıkar ilişkisi ya da çatışması olmamıştır.

Kaynakça

- Ahıskalı, M. (2012). *Ahıska'da söylenen hikâye ve masallar*. Emin Yayınları.
- Alım, M., Doğanay, S. ve Şimşek, O. (2006) Ülkemize yönelik göçlere bir örnek: Ahıska Türkleri. *Eastern Geographical Review*, 15, 303-322. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunidcd/issue/2440/31127> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Art of It (2020). Yirminci yüzyılın başlangıcı. Memed Ali Bek ailesi ve eşi Altun Hanım ile birlikte. <https://www.artofit.org/image-gallery/247135098291684234/> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlılık eğitimi*. Pegem Akademi.
- Aslan, C. (2010). Düşünme becerilerini geliştirici dil ve edebiyat öğretimi ortamları-bir eğitim durumu örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(24), 127-152. <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c13s24/makale/c13s24mk.pdf#page=143> adresinden 05.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Avşar, B. Z. ve Tunçalp Z. S. (1995). *Sürgünde 50. yıl Ahıska Türkleri*. TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları.
- Bahar, H. H., ve Yılmaz, O. (2018). Ahıska, göç ve eğitim. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 238-257.
- Barkhuizen, G., Benson, P. ve Chik, A. (2014). *Narrative inquiry in language teaching and learning research*. Taylor & Francis.
- Bauböck, R. (2001). Public culture in societies of immigration. *Willy Brandt Series of Working Papers in International Migration and Ethnic Relations*, 1(01). <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1410006/FULLTEXT01.pdf> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Boyras, H. M. ve Erol, M. (2014). Betül Durmaz ile söyleşi, Ahıska Türkleri: 70 yıllık sürgün hikayesi. *Bianet*. <https://bianet.org/biamag/toplum/160936-ahıska-turkleri-70-yillik-surgun-hikayesi> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Chen, G. M., ve Starosta, W.J. (2000). The development and validation of the intercultural sensitivity scale. Paper presented at the Annual Meeting of the National Communication Association.
- Clenet, P., Diaz, A., Mazevet, R. ve Paccolat, S. (2013). Home sweet home. <https://www.dailymotion.com/video/x3u0l29> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Siyasal Kitabevi.
- Çelik, A. (2009). *Masalların eğitim açısından dil ve kültür edinimine katkısı üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Çetinkaya, Z. (2007). *Masalların Türkçe öğretimindeki yeri ve önemi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *TSA*. 18(1), 175-204. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/200514> adresinden 05.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Devrisheva, F. (2006). *Ahıska Türkleri (sözlü kültür bağlamında)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını*. Tudem Yayınları.
- Durmuş, M. (2019). Kültürlerin temas alanı olarak dil öğretimi süreçleri ve mikro saldırganlıklar. *Milli Folklor*, 122, 50-63. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/759120> adresinden 05.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Endacott, J. L. Ve Bowles, F. (2013). Avoiding the "it's a small world" effect: A lesson plan to explore diversity. *Multicultural Education*, 20, 43-48. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1015028.pdf> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Esendemir, N. ve Ertaş, N. (2018). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki göç olgusuna dair unsurlar. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 72-80.
- Etyemez, R. (2016). *Ahıska Türkleri folkloru üzerine bir araştırma (Kazakistan-Almatı bölgesi)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.

- Fritz, W., Mollenberg, A. ve Chen, G. (2001). Measuring intercultural sensitivity in different cultural context. *Biannual Meeting of the International Association for Intercultural Communication Studies* (Hong Kong, July 24-29). <https://web.uri.edu/iaics/files/12-Wolfgang-Fritz-Antje-Mollenberg.pdf> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Gay, G. (2014). *Kültürel değerlere duyarlı eğitim*. Anı Yayıncılık.
- Günay, U. (1992). *Masal, Türk dünyası el kitabı*. Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Huang H. (2002). Designing multicultural lesson plans. *Multicultural Perspectives*, 4(4) 17-23. https://doi.org/10.1207/S15327892MCP0404_4 adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- İplikçi, M. (2014). *Kömür karası çocuk*. Günışığı Kitaplığı.
- Kartarı, A. (2006). *Farklılıklarla yaşamak kültürlerarası iletişim*. Ürün Yayınları.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Engin Yayınları.
- Kaya Korkmaz, E. (2014). *Sosyal yapılandırmacı öğrenme ortamı tasarımının, öğrencilerin kültürlerarası duyarlılığına ve etnikmerkezciliğine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Kolaç, E. (2009). Somut olmayan kültürel mirası koruma, bilinç ve duyarlılık oluşturmada Türkçe eğitiminin önemi. *Milli Folklor*, 82, 19-31. <https://millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=82&Sayfa=16> adresinden 05.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- König, G. (2003). Dilbilim açısından Türkiye’de Türk dili ve yabancı dil eğitimi. G. König, (Ed.), *Dilbilim ve Uygulamaları içinde* (ss. 111- 118). Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1-8. Sınıflar)*. MEB.
- Moore, J. R. (2006). Shattering stereotypes: a lesson plan for improving student attitudes and behavior toward minority groups. *The Social Studies*, 97(1), 35-39. <https://doi.org/10.3200/TSSS.97.1.35-39> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Nayır, F. (2020). *Kültürel değerlere duyarlı eğitim*. Anı Yayıncılık.
- Obergfell, C. S. (1983). Fairy tales as a cultural context in the French classroom. *The French Review*, 56(3), 439-446. <https://www.jstor.org/stable/392077> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayınları.
- Orhan, F., Çoşkun, O. (2016). Zorunlu göçlere yeni bir örnek: Ahıska Türklerinin Erzincan’a göçleri. *Türk Coğrafya Dergisi*, 67, 41-50. <https://doi.org/10.17211/tcd.281950> adresinden 05.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Önal, Ü. (2008). *Ahıska masalları ve hikayeleri*. Meneviş Yayınları.
- Özpolat, V. (2018). *Zorunlu göçler ve doğurduğu sosyal travmalar*. Hegem Yayınları.
- Perry, L. B. ve Southwell, L. (2011). Developing intercultural understanding and skills: models and approaches. *Intercultural Education*, 22(6), 453-466. <https://doi.org/10.1080/14675986.2013.793036> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Polat, T. (2006). Okur odaklı bir yaklaşımla yazın eğitimi. *Mili Eğitim Dergisi*, 169, 18-24. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/169/t%FClin.pdf adresinden 05.06.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Ragibova, İ. (2008). *Kırgızistan’da yaşayan Ahıska Türklerinin folkloru*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Ramsey, P. G. (2018). *Çocuklar için çokkültürlü eğitim*. Anı Yayıncılık.
- Redfield, R., Linton, R. ve Herskovits, M. (1936). Memorandum for acculturation. *American Anthropologist*, 38(1936), 149-152. <https://www.jstor.org/stable/662563> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Rohmann, A., Florack, A.ve Piontkowski, U. (2006). The role of discordant acculturation attitudes in perceived threat: an analysis of host and immigrant attitudes in Germany. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(6), 683-702. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2006.06.006> adresinden 08.04.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Rundell, K. (2021). *Neden çocuk kitapları okumalıyız*. Domingo Yayınevi.
- Saban, A., Ersoy, A. (2017). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Anı Yayıncılık.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal araştırmaları*. Akçağ Yayınları.

- Sedillo Lopez, A. (2008). Making and breaking habits: Teaching (and learning) cultural context, self-awareness, and intercultural communication through case supervision in a client-service legal clinic. *Journal of Law and Policy*, 28(37). https://openscholarship.wustl.edu/law_journal_law_policy/vol28/iss1/4/ adresinden 10.06.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Anı Yayıncılık.
- Sever, S., Kaya, Z. ve Aslan, C. (2006). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. Morpa Yayıncılık.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayıncılık.
- Subaşı, M. Ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Stake, R. R. (2005). Case studies. Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (Eds.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research* içinde (3. Baskı). London: Sage.
- Şakiroğlu, R. (2016). *Sosyal-kültürel ve dini yönleriyle Azerbaycan'ın Saatlı İline bağlı Şirinbey Köyü (Ahıska Türkleri örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Şimşek, T. ve Yakar, M. Y. (2014). Çocuk edebiyatının kaynakları. Şimşek, T. (Ed.) *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* içinde. Grafiker yayınları.
- Talley, L. (2016). *Fairy tales for language teaching*. [Master thesis]. California State University.
- Topçu, D. (2018). *Ahıska Türklerinin sosyo-kültürel özellikleri ile ilgili sosyolojik bir araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Tunç, A. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tesamakademi/issue/12946/156434> adresinden 05.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Ülker, D. (2015). *Ortaokul 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde ilkçağ tarihi konularından Hititler konusunun öğretilmesinde Hitit masallarının kullanılmasının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Ünal, S. (2014). Türkiye'nin beklenmedik konukları: "Öteki" bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89. <https://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/viewArticle/643> adresinden 25.05.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Walton, J., Priest, N. ve Paradies, Y. (2013). Identifying and developing effective approaches to foster intercultural understanding in schools. *Intercultural Education*, 24(3), 181-194. <https://doi.org/10.1080/14675986.2013.793036> adresinden 10.06.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: Çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Turkish Studies*, 9(2), 1685-1704.
- Yin, R. (1984). *Case study research: design and methods*. California: Sage Publications.

Extended Abstract

Introduction

It is a fact that both domestic and transnational migrations happen in the world. Such a complex population movement might occur due to force majeure circumstances. The imperative migrations of minorities appear to be a very active migration in the geography enclosing Turkey. Migration is a complex population movement in terms of both its causes and consequences. Social problems arising due to migrations are expected to be solved by means of communications aimed to understand and recognize the intercultural relations. Accordingly, it is important to improve intercultural sensitivity in such regions where mass migrations occur. What is expected from migrant and housing communities is to develop sensitivity toward each other in the process of cultural interaction. Those individuals developing intercultural sensitivity can establish identification with the culture surrounding there to and convert it to ability. In consideration of the intimate nature of languages with cultures, language courses accommodate multifold opportunities for improving intercultural sensitivity. Literary works also reflect cultural and social values of the societies they are created in, and in terms of culture, utilization of literary works is very important for cultural assimilation as well as improving abilities for text researching. Tales as a literary work are considered as such texts that might be utilized in improving intercultural sensitivity. Tales provide a massive accumulation of texts to language and literary teaching with the wealth of cultural context thereof. Furthermore, they offer opportunities for getting acquaintance and understanding of different cultures. Utilization of tales of our country as well as from other cultures in Turkish language courses opens doors to various cultures for students and ensures discovery of their own cultures.

Method

The aim of this study is to examine the process of creating intercultural sensitivity of sixth grade students via tales. The study is carried out with 24 sixth grade students, consisting of 14 females and 10 males. The study is comprised of two stages. The first stage is the design and implementation of course plans, and the second is the presentation of the data with themes obtained from observations, interviews, and documents. Concordantly, by utilization of a fairy-tale text from Meskhetian Turks in Turkish Language courses for the sixth grades, a 6-hour course plan, each of which is 40 minutes, was designed. To study the process of creating intercultural sensitivity by means of tales, observation, document analyses after implementation, and individual *vis-a-vis* semi-structured interviews were used. Three types of data were obtained from the research: observation notes, documents, and interviews. First, these three data types were brought together, and a collective reading was performed. All data were analyzed together with thematic analysis. Thematic analysis is defined as “reading the data repeatedly, coding and categorizing the essence of the data, and rearranging it under thematic headings” (Barkhuizen et al., 2014). In accordance with this form of analysis, which means reading the data thematically, coding was done with the focus of intercultural sensitivity. Research findings were reached by interpreting the themes obtained by reaching the themes from the categories to the categories from the codes.

Findings

By construing the themes reached as result of the analyses of the data obtained, study finding is come up with and discussed in the witness of the resources. It is observed that particularly three themes came forward in the process of improving intercultural sensitivity: recognition, resemblance, and empathy. It is noted as result of the analyses conducted those students, when got a favorable acquaintance with a different culture, they recognized and got curious such culture, tried to resemble it with their own, and develop an empathy with it. In conclusion, it is possible to say that ability to improve intercultural sensitivity might be ensured by means of tales in Turkish language courses. The study as an interdisciplinary study is thought to be important.

Conclusion and Discussion

The research is limited to Erzincan province, tales of Meskhetian Turks and 6th grade level. In addition, among the limitations of the research is that the study group consists of students who do not know the culture of Meskhetian Turks closely. The findings revealed that tales can play a role in the improving of students' recognition, resemblance, and empathy related to intercultural sensitivity. Although there are studies related to tales that reach findings similar with this research (Çelik, 2009; Ülker, 2015), revealing the lesson plans and activities carried out and handling the themes obtained in this direction within the scope of Turkish language course constitute the original aspects of the research. Tales provide transfer of social values from generation to generation (Dilidüzgün, 2018; Çetinkaya, 2007). Lesson plans designed by teachers (Moore, 2006, Huang, 2002), language teaching materials (Durmuş, 2019), examples from different literary genres (Gay, 2014), and activities suitable for the level of children (Kolaç, 2009), is known to play an important role in the development of a classroom environment that respects intercultural values. Research that considers these variables holistically and turns them into practice. In terms of the findings the research obtained, it showed that Turkish lessons can play a role in solving problems that may arise due to negative perceptions about immigrants.

According to Walton et al., (2013), although practices related to the development of intercultural sensitivity in schools provide positive results in a short time, long-term practices are needed to fully transform of children awareness into attitudes and behaviors. Although students can compare what they have learned on their own cultures with the learning experience presented, it is necessary to understand that cultural values are much more complex (Endacott & Bowles, 2013). From this point of view, it should not be forgotten that although the courses carried out develop various skills in students and bring them closer to being interculturally sensitive individuals, it should be reinforced with all other courses to be improve permanent results.

Taken together, it can be suggested to include tales which belong different cultures that have migrated to Turkey in the textbooks. The more frequent inclusion of such text in textbooks may support development of student's intercultural sensitivity. Developing intercultural sensitivity by transferring it to the classroom environment in Turkey, which has recently received heavy immigration, can offer a solution related to recognizing and understanding cultures for possible problems that may be experienced in the intercultural context. Considering the limitations of the research, it can be recommended to conduct new research

with the tales of different immigrant communities and class levels to benefit from the development effect of tales. Another limitation of the study is that no follow-up study has been conducted on the permanence of the developed intercultural sensitivity. Various studies can be conducted on how much intercultural sensitivity is maintained by students.

Statement of Conflict of Interest

The author has no conflicts of interest to declare. Throughout the study, the author has not experienced any conflict of interest with other parties, persons, and organizations.

Ek 1 Ders Planları

Genel Bilgiler

Düzyey: 6. Sınıf

Süre: 40 dakikalık 6 ders saati

Araç ve Gereçler: Türkçe sözlük, "Eğri Nenenin Doğru Direği" adlı Ahıska Masalı, "Evim Evim Güzel Evim" adlı kısa animasyon (https://www.youtube.com/watch?v=gz9-l_iEbY), Ahıska Türkleriyle ilgili fotoğraflar, renkli kağıtlar, kutu, renkli perde, sandalye, kâğıt, kalem.

Kaynaklar:

Ahıskalı, M. (2012). *Ahıska'da söylenen hikâye ve masallar*. Emin Yayınları.

Avşar, B. Z., Tunçalp Z. S. (1995). *Sürgünde 50. yıl Ahıska Türkleri*. TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları.

İplikçi, M. (2014). *Kömür karası çocuk*. Günışığı Kitaplığı.

Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1-8. Sınıflar)*. MEB.

1. Görsel: <https://www.dailymotion.com/video/x3u0l29>

2. Görsel: <https://bianet.org/biamag/toplum/160936-ahıska-turkleri-70-yillik-surgun-hikayesi>

3. Görsel: <https://www.artofit.org/image-gallery/247135098291684234//>

4. Görsel: Topçu, D. (2018). *Ahıska Türklerinin sosyo-kültürel özellikleri ile ilgili sosyolojik bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.

5. Görsel: Şakiroğlu, R. (2016). *Sosyal-Kültürel ve dini yönleriyle Azerbaycan'ın Saatlı İline bağlı Şirinbey Köyü (Ahıska Türkleri örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Uygulama Adımları ve Etkinlikler

1-2. Ders Saati (80 dakika)

1. Giriş Bölümü

Dikkati Çekme: 'Evim Evim Güzel Evim' adlı animasyonu öğrencilerinize izletiniz. Ardından "Animasyonu beğendiniz mi? Animasyonda yer alan evler nasıl evlerdi? Birlikte neler yaptılar? En çok ilginizi çeken bölüm neresi oldu? İzlerken kendinizi nasıl hissettiniz?" sorularını yöneltiniz. Yanıtları aldıktan sonra göç konusuna dikkati çekmek için "Animasyonda yer alan evler birlikte bir yolculuğa çıktılar. Çeşitli maceralar yaşadılar. Bazen insanlar da tıpkı bu izlediğimiz evler gibi yer değiştirmek zorunda kalabilirler ya da bu değişikliği kendileri isteyebilirler. Bir şehirde yaşarken başka bir şehre taşınan vardır belki aranızda. Aynı biçimde insanlar çeşitli nedenlerden bir ülkeden başka ülkeye gitmek zorunda da kalabilir." açıklamasını yapınız.

Bu durumun nasıl adlandırıldığını sorarak önce öğrencilerinizden yanıtlarını alınız sonra 'göç' kavramından söz ediniz. "Çevrenizde şehir ya da ülke değiştiren insanlar var mı? Ya da başka bir şehirden, ülkeden yaşadığınız yere göç eden kişiler tanıyor musunuz?" sorularını yöneltiniz. Öğrencilerinizin yanıtlarını aldıktan sonra, "Peki şimdi size bir soru daha soracağım. Ahıska Türklerini duydunuz mu?" sorusunu yöneltiniz. Aldığınız yanıtlar doğrultusunda bilgileri varsa bu bilgileri nereden ya da kimden duyduklarını sorunuz.

Güdüleme: Öğrencilerinize "Ahıska Türkleri de tıpkı izlediğimiz animasyondaki evler gibi kendi evlerini başka ülkelere taşımak zorunda kalmışlar. Bizim ülkemizde de gerek çok eski tarihlerde gerekse yakın zamanlarda gelip yaşayan birçok Ahıska Türkü var. Şimdi gelin onları biraz daha yakından tanıyalım. Tanımaya başlayınca bakalım onlarla ilgili neler öğrenip, hissedip, düşüneceksiniz." açıklamasını yaparak Ahıska Türkleri ile göç kavramını ilişkilendiriniz.

Ek 1 (Devam)

Görsel 1

Evim Evim Güzel Evim (Home Home Sweet Home) Animasyonundan Görüntüler (Clenet ve diğerleri, 2013)

Gözden Geçirme: Ahıska Türklerine ait “Eğri Nenenin Doğru Direği” adlı masalı okuyacağınız konusunda öğrencileri bilgilendiriniz.” Bu masalın ilginizi çekeceğini umuyorum. Ayrıca biliyor musunuz masalın kahramanı olan padişah da bir ev yaptırmak istiyor.” açıklamasını yapıp öğrencilere renkli kağıtlar dağıttınız Öğrencilerden bu renkli kağıtlara padişahın nasıl bir ev yaptırmak istediği ile ilgili tahminlerini yazmalarını isteyiniz. Yazdıktan sonra öğrencilerin kâğıtları ikiye katlayıp hazırlamış olduğunuz kutuya atmalarını sağlayınız.

Geçiş: Derslerinizde daha önce okumuş olduğunuz masalları öğrencilerinize anımsatınız. Bugün okuyacağınız masalla diğer bildikleri masallar arasında ne gibi benzerlikler ve farklılıklar olduğuna dikkat etmelerini söyleyiniz. Ardından metin okuma çalışmalarına geçiniz.

2. Geliştirme Bölümü

Bu bölümde metni anlama ve çözümlmeye dönük çalışmalar yer alır. Ayrıca dil becerilerine (dinleme, okuma, konuşma ve yazma) dönük etkinlikler yoluyla vermek istenilen iletiler pekiştirilir.

1. ‘Eğri Nenenin Doğru Direği’ adlı metni öğrencilere dağıttınız ve bir kez sessiz olarak okumalarını isteyiniz. Ardından metni seslendirmek isteyen öğrencilere her bir öğrenci bir karakteri okuyacak biçimde sesli okuma çalışması yaptırınız.
2. Okuma çalışması sonra erdiğinde öğrencilere metinde anlamakta zorlandıkları sözcükler olup olmadığını sorunuz. Anlayamadıkları sözcükleri metinden bularak anlamı üzerine birlikte düşününüz. Öğrencilerin tahminlerini aldıktan sonra sözlükten sözcüklerin anlamını bulunuz.
3. Sözcük çalışmaları tamamlandıktan sonra masalı okumadan önce padişahın nasıl bir ev yaptırmak istediği ile ilgili tahminlerin olduğu kutuyu getiriniz. Kutuda yer alan kâğıtları öğrencilere rastgele seçtirilerek açtırınız ve sesli biçimde okutunuz. Yazdıkları tahminler ile masalda gerçekleşenler arasında nasıl benzerlikler ya da farklılık olduğunu, masalda padişahın nasıl bir ev aradığını öğrendiklerinde şaşırıp şaşırmadıklarını sorunuz. Ardından aşağıda yer alan soruları öğrencilere yönelterek üzerine konuşunuz:
 - Masalı beğendiniz mi?
 - Sizce masalın konusu nedir?
 - Masalda hangi karakterler yer almaktadır?

Ek 1 (Devam)

- Bu karakterler size bildiğiniz diğer masalardan tanıdık ya da farklı geldi mi?
- Masaldaki yaşlı kahramana nasıl hitap edilmektedir? 'Nene' sözcüğünü daha önce duydunuz mu? Siz çevrenizdeki yaşlı insanlara nasıl hitap ediyorsunuz?
- 'Kırık gönüller üzerinde mutluluk kurmak' ifadesinden ne anlıyorsunuz? Padişahın bu konuda dile getirdikleri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?
- Sizce 'doğru olmak' ne anlama geliyor? Ninenin masalın sonunda söylediklerine katılıyor musunuz?
- Yaşadığınız evde ninenin direği gibi sizin için değerli olan nesnelere var mı? Sizin için neden değerli?
- Daha önce izlemiş olduğunuz animasyonda yer alan evlerle masalda geçen ev, saray arasında benzerlik ya da farklılıklar var mı?
- Siz olsaydınız kendinize nasıl bir ev inşa etmek isterdiniz? Peki bu ülkede değil de başka bir ülkede yaşıyor olsaydınız inşa etmek istediğiniz ev nasıl değişiklikler gösterirdi?

Kapanış: 2 ders saati süren uygulamanın ilk bölümünü kapatırken bu iki derste gerçekleştirilen uygulamalarla ilgili genel bir özetleme yapınız. Ayrıca ev, göç, Ahıska Türkleri anahtar sözcükleri ile ilgili temel bilgileri öğrencilerinize tekrar anımsatınız. "Bugün birlikte dünyanın farklı yerlerinde masalların anlatılıyor olduğunu öğrenmiş olduk. Okuduğumuz masal; konusu, vermek istediği iletiler, karakterleri gibi bazı açılardan bizim bildiğimiz masallarla benzeşiyordu. Farklı ülkelere ait masallar olduğu gibi bir ülke içerisinde yöre yöreye de benzeşen ya da farklılaşan masallar olabilir." açıklamasını yapınız ve bir sonraki derste kendi yörelerimize ait masallarla ilgili etkinlik yapacağınızı belirtiniz.

Ödev: Öğrencilerden aile büyüklerinden kendi yörelerine ait bir masal dinlemelerini ve bu masalı ezberlemelerini isteyiniz. Bir sonraki derste masal anlatıcısı olacakları ve öğrendikleri bu masalı sınıfta sesli olarak anlatacakları konusunda onları bilgilendiriniz.

3-4. Ders Saati (80 dakika)

2. Etkinlik: Fotoğraflar

Görsel 3

Ahıska Türkleri (Boyraz ve Erol, 2014)

Görsel 2

Ahıska Türkleri (Art of It, 2020)

Ek 1 (Devam)

Görsel 4

Katha Leçhek ve Mahlama (Topçu, 2018)

Görsel 5

Düğünden Bir Görüntü (Şakiroğlu, 2016)

1. fotoğrafta günlük yaşam, 2. fotoğraf geçmiş yaşam, 3. fotoğraf geleneksel giysiler ve 4. fotoğraf ev ve törenler konulu olarak seçilmiştir. Her bir fotoğraf için ayrı ayrı öğrencilerin yanıtlarını alınız: Fotoğrafta neler görüyorsunuz? Sizce burada ne oluyor? Buradaki insanlar size benziyor mu? Bu fotoğrafta kendi kültürünüze benzer ya da kültürünüzden farklı neler görüyorsunuz? Sizce bu fotoğrafta yer alan insanların masalda geçen doğru olma, kimseyi kırmama vb. değerleri ile sizin değerleriniz benziyor mu?

Kapanış: Öğrencilerin yanıtlarını aldıktan sonra Ahıska Türklerinin Sosyo-Kültürel Özellikleri ile İlgili Sosyolojik Bir Araştırma (Topçu, 2018) ve 'Ahıska Türkleri' (Avşar, Tunçalp, 1995) çalışmalarından Ahıska Türkleri'nin kısa geçmişleri, Türkiye'ye nasıl göç ettikleri, günlük yaşamları, giysi ve ritüelleri ile ilgili edindiğiniz bilgileri çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olarak paylaşarak dersi tamamlayınız.

5-6. Ders Saati (80 dakika)

3. Etkinlik: Ya Konuşursa?

- Okuduğunuz 'Eğri Nenenin Doğru Direği' masalını tekrar anımsatınız. Masalda yer alan direğin de aslında evinden ayrıldığı için bir anlamda göç etmiş sayılıp sayılamayacağını öğrencilerinizle konuşunuz. Ardından "Masalda evini değiştiren yani bir anlamda göç etmiş olan kütük hiç konuşmamış sizin de dikkatinizi çekti mi? Aslında masalda yer alan önemli nesnelere biri. Şimdi birlikte bir karikatür çizeceğiz. Karikatürde kütük yer alacak ve konuşma baloncuğunda bize söylemek istediklerini söyleyecek." açıklamasını yapınız ve öğrencilere boş kağıtlar dağıtınız. Çizimler tamamlandıktan sonra öğrencilerinizle bu çizimler üzerine konuşunuz.

4. Etkinlik: Mektup Yazma

- Ahıska Türklerinin nasıl göç ettikleri ile ilgili vermiş olduğunuz bilgileri anımsatınız. "Derslerimiz boyunca sizlerle hem masallarla hem de Ahıska Türkleriyle ilgili birçok etkinlik gerçekleştirdik. Ahıska Türklerinin çeşitli nedenlerden evlerini Türkiye'ye taşıdıklarını da konuştuk. Acaba onların geride kalan evleri kaldıkları yerde kendilerini nasıl hissediyordur?" açıklamasını yaparak öğrencilerden bu evlere mektup yazmalarını isteyiniz. "Belki o evlere sahiplerinin şimdi burada nasıl hissettiklerini, neler yaptıklarını ve derslerimizde neler konuştuğumuzu söylemek istersiniz?" diyerek yazma çalışmasına geçiniz.

Ek 1 (Devam)

- Yazma çalışması sonra erince öğrencilerinize yazılan mektupları okutunuz. Yazılarda varsa hataların düzeltilerek son biçiminin sınıf panosuna asılacağı konusunda öğrencilerinizi bilgilendiriniz.

Sonuç Bölümü

Sonuç bölümünde kazandırılmak istenen bilgi ve becerilerle ilgili özetleme, pekiştirme ve değerlendirme adımlarına yer vermelisiniz.

- Öğrencilere sorular yönelterek birlikte üzerine konuşunuz: Masallar bizim farklı kültürler ve insanlar hakkında bilgi edinmemizi nasıl sağlar? Masallarla ilgili derslerimiz süresince, farklı kültürlerle ait neler öğrendiniz? (Özetleme) Herkesin aynı kültürel değerlere sahip olduğunu varsaymak ne tür yanlış anlamalara yol açabilir? (Pekiştirme) Geçtiğimiz 6 saatlik ders akışını düşündüğünüzde sizin en çok aklınızda kalan hangi etkinlik oldu? (Değerlendirme)

Okuması için öğrencilerinize göçmen bir çocuğun ve ailesinin öyküsünü anlatan Müge İPLİKÇİ'nin Kömür Karası çocuk kitabını öneriniz.